

طاشينك

ارضيحه يومى سياسى غزته

صاحب امتياز: هراير ماموريان - ازمير

"TACHINK,"
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN
SMYRNE

Directeur - Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN

10 ՓԱՐԱ

ԴԱՇԻՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՈՐԾԻՒՆ

	ՏՐԿ.	ՎԵՃ.	ԵՌ.
ԻԶՄԻՐ	90	40	20
ՊՈԼԻՍ ԵՒ ԳԱԼԱՌ	80	40	
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ	25	15	40.

Ձրատարկում ձեռագիր և չեն օրոգի

ՏԵՕՐԼԵՆ - ԽՄԱՐԱԴԱՊԵՏ
Լ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

10 ՓԱՐԱ

Ընտրական Բանակցութիւնները Վիժած

Օսմ. երեսփոխանութեան Հայ ընտրելիներու մասին կը թուի թէ կառավարութեան և Հայոց Պատրիարքարանի միջև կարելի չեղաւ համաձայնութիւն մը գոյացնել: Ասիկա ցաւալի պատճառ մը դարձաւ որ Հայոց Պատրիարքարանը իր Պետին միջոցով ինքզինքը արտայայտէ կոռավարութեան: Ս. Պատրիարքը վերջին անգամ Բ. Դրան զեկոյց թէ՛ իրեն համար հայ երեսփոխաններու համեմատական քանակը և անոնց ընտրութեան ձեւը սկզբունքի խնդիր մըն է զոր ձած ալլաւ:

Յարդ Օսմ. հայ երեսփոխաններու ընտրութեան մէջ Հայ Ազգը ո՛չ իր կամքը և ո՛չ ալ այդ կամքին արտայայտութեան ձեւը չունեցաւ: Հայ երեսփոխաններու թիւը ընտրական ղեկավար մարմիններու և քաղաքական զանազան հոսանքներու բարեացակամութենէն կախում ունէր և չնորհի մը ձեռով էր որ, առաւել կամ նուազ մեզի երեսփոխանական աթոռներ կը տրամադրուէին: Երբք ի նը կատի չառնուեցաւ Հայոց՝ իրեն Օսմ. բաշկաւորութիւն տարրի մը՝ թուական համեմատութիւնը:

Հայ ընտրելիներու ընտրական ձեւն ալ բնադրուած ձեւ մը եղած էր: Հայ ընտրելիին ուղղակի արժանիքը չէր որ այս կամ այն Հայ ընտրելիին ընտրութիւնը կը լաշողնէր, ալ այն հայեացքը որ այդ ընտրելիին կը ներկայացնէր իր տոյ կամ այն քաղաքական հոսանքին յարելովը:

Նախորդ ընտրութեանց առթիւ հայ քաղաքական կուսակցութեանց խաղաղաճ համաձայնական դերն ալ Օսմ. զանազան ղեկավար մարմիններու և կուսակցութեանց հետ, նուազ յոռի հետեւանքներ չունեցաւ արդարեւ ընտրական գործին մէջ:

Յառաջիկայ ընտրութեանց առթիւ սակայն, սղզիին բերանը այրած իր նախորդ փորձառութիւններէն, խնդրոյն ալ կերպարանք պիտի տար: Հայ Ազգը պիտի փառնէր բնական է մինչև հիմա չարուսակուած ապօրինութիւններէն տարբեր ընտրական ձեւ մը, որ աւելի արդաբութեան և իրաւունքի վրայ հիմնուած ըլլար, քան պատեհապաշտութիւններու:

Վերջին ընտրութեանց ձեռնարկումի պահուն, Հայ Ազգը վերջնապէս ճշդ ու ճշդիվ իր զիրքն ու իրաւունքները կարգ մը օրինաւոր առաջնորդներ ըրած էր հայ երեսփոխաններու քանակը իր թուական համեմատութեամբ բարձրացնելու և այդ ընտրելիները ուղղակի իրմէն բղխած և իր ցուցումներուն համաձայն կատարուած աւելում բաղձանքով:

Այդ բաղձանքները թագրիրով մը կառավարութեան ներկայացուեցան: Գիտենք արդէն թէ Դատական նախարարութեան կողմէ ինչ անախարժաց և ինչ կոպիտ ընդունելութիւն մը եղաւ այդ թագրիրին հանդէպ, թագրիրը մեր քիթին բերին նետուելով: Բայց Ազգը չ'իկրեցաւ իր օրինաւոր բաղձանքները և իրաւունքները հետապնդելէ, և վերջնապէս կառավարութեան կողմէ թիւրիմացութիւններու վերագրուելով այդ անարգանքը, կարելի եղաւ միջին - եզր մը դնել և խոստանալ հայերուն 18-20 աթոռներ սահմանել երեսփոխանութեան մէջ և մեր բերանը գոցել մեզի իր թէ բացառիկ չնոր մը եղածի պէս:

Սակայն հայ ազգին համար կար ըս-

կըղբունքի աւելի չ'զխաւոր կէտ մը: Մեզի համար նախորդ ընտրութիւններէն 5-6 աթոռ աւելի ունենալը ինքնին չէր կրնար աւելի արժէք մը ունենալ, քանի որ այդ ընտրութիւնները ուղղակի մենք պիտի չի բղխէին և մեր ուղած ու մատնանշած մարդիկը չէր որ պիտի բազմէին երեսփոխ. աթոռներուն վրայ, այլ առնուհապ, որ թէև հայ, բայց մեզի պիտի ցոյց տրուէին օտար ղեկավար մարմիններու և քաղաքական կուսակցութիւններու կողմէն, ինչ որ Հայոց հաշտին չէր կրնար զար, ինչ ինչ պատճառներով:

Հայերուս համար պէտք էր միանգամ ընդմիջող ազատիլ ընտրական աւելորդ ցուցումներու հնազանդել և կատարել ու որդեգրել ազատ անկախանք ու խղճաւոր ընտրութեան մը սխիւթը, տալու համար մեր քուէն արժանաւորին, և ո՛չ թէ անոնց, որոնց ընտրութիւնը և ընտրուելու կերպը առեղծուածներու և միջին դարձուածներու ամբողջ վարագուրուած խաղ մըն էր եղած ղեկավար չ'ընտանքներու ափին մէջ կեղծուեցած:

Անս մեր և ընտրական ղեկավար չ'ընտանքներու ունեցած տարբերութիւնը կը թուի թէ ընտրական այդ չ'ընտանքներու գործին չէ եկած, որ Հայը իր տալիք քուէին մէջ ունենայ իր ազատ ձայնը և ըլլայ բացարձակապէս ազատ, ալ կը պահանջուի մենք նորէն հետևողականութիւն, ինչպէս նախորդ անգամներ:

Կառավարական չ'ընտանքները, մինչև վերջերս դեռ, հայ ազգին փափաքները գոհացնելու բնորդ մը ունէին: Համակերպութիւն մը ցոյց կը տրուէր համաձայնութեան մը յանգելու, բայց՝ պայմանաւ որ այդ համաձայնութիւնը օրէնք մը չի դառնար և իրաւական հիմնաւոր ու վերջնական ձեւ մը չ'ունենէր՝ ուրիշ անգամներ ալ գործադրուելու պայմանաւ: Ինչ որ մեզի համար ժամանակաւոր ընտրական բացառիկ կերպ մը պիտի ըլլար մէկ անգամուան գործադրութեան համար միայն սահմանուած և չ'ապահովէր Ազգին ապագայ իրաւունքներուն համար ծնունդնական օրէնք մը չ'կատարուէր իբր հաստատուն հիմ մը:

Հայոց Պատրիարքարանը՝ իբր ներկայացուցիչ բովանդակ Օսմ. Հայութեան փափաքներուն, հիմա կը մերժէ այդպիսի առժամանակեայ և չարժանաբեր բնորդ ու նեցող համաձայնութիւն մը կնքել և կը պահանջէ որ իրեն տրուին միայնակ հանգամանքով՝ համեմատական ընտրութեան և անկախանք ու ինքնաբերական ընտրութեան սխիւթը:

Հայաւսակ պարագային՝ նախամեծար կը համարէ ձեռնպահ մնալ և չի մասնակցիլ կամայական ընտրութեան մը ընտր անախորժութիւններուն՝ ինքզինքը զիրք կացուցանելով բունազատութենէ:

Ընտրութիւնները գրեթէ սկսած են, Հայոց կողմէ վերջին վայրկեանին յարուցողաւ և արդարօրէն հետապնդուած այս կենսական խնդիրը և կառավարութեան կողմէ ալ անոր մերժելը պատճառ պիտի դառնան որ - եթէ վերջին վայրկեանի մը մէջ մէկ կամ միւս կողմէ զիջողութիւններ չ'ըլլան իրարու և համաձայնութիւն մը չի կայանայ - ձեռնպահ մնալը հայերս՝ նախամեծար համարելով քանի մը երեսփոխաններ չ'ունենալը Միջուստարանին մէջ, քան մեր իրաւունքները և օրէնքը թողնու որ ոտնակոխ ըլլան ընտրական այլ և այլ կամայականութիւններու:

Ա.Լ.Ո

ՀԱՅԵԼԻՒՆ ՄԵՋ

Անցեալ չարաթ գրածներս ահա կ'իրագործուին այսօր, կառավարութիւնը Հայոց Պատրիարքարանի կողմէ եղած ընտրական պահանջումները կ'մերժէ ու վերջի վերջոյ չ'ընտր գոհացում տալ անոնց, ու մի՛ կարծէք թէ Հայոց պաշտօնական վերին իշխանութեանց համաձայնութիւնը Յունաց Պատրիարքարանի հետ, ուղղակի արգելքներէն մին եղած ըլլայ այս մերժումին, եթէ ներքին գործոց նախարարն ըլլայի, ապիջ տարբեր ընթացք մը չ'ախիր իրնայ բունի այս ընտրական ձայնող խնդրոյն մէջ:

Ս. Պատրիարքին համար ըսին թէ քաղաքի չէ, բայց վարչազէտ մարդ է, եթէ այս է վարչազէտութիւնը ըսուածը, իմ կարճ խնդր չ'ընտր ըմբռնել, եթէ իրական վարչազէտ մը եղած ըլլար, իր իրաւասութեան տակ գտնուող Ազգ. Վարչութիւնը ըսուած անհետաձայն աղանդներու պիտի բացատրէր թէ այսօր, այս ներկայ շատ փափուկ պարագաներուն, Օսմ. խորհրդարանին մէջ քանի մը անգամ աւելի ունենալու սնամիտ խնդիր յարուցանելու ժամանակը չէր ու լաւագոյն էր նորի իսկ բնաւ չ'անհաւանգիլ ընտրութեանց ու հայ անդամ չ'ալ խորհրդարանին քան թէ մերժում մը մը տալու քան հանդիպելով, սրդողած ձեւ մը տակ ձեռնպահ մնալ ընտրութեանց մէջ:

Ս. Պատրիարքն այսքան բան մը չի կրցաւ խորհիլ ու եթէ խորհեցաւ ու իրեն համամիտ չ'ընտրութեան վարչութեան անհաւանգիլ շատեր, մշտնա ըլլալու քրօնիկ հիւսիսներէն բռնուած, Ս. Պատրիարքն կրկնապէս յանցաւոր կը դառնայ, որովհետև կրնար մերժել իր ձեռնադրութիւնը ու հոս ու հոն չ'ապագի, թագրիրներ չ'ընել, բանաւորութիւններ չ'կատարել ու թողալ որ Պատրիարքարանի չ'ընտանքներն ու անոնց համամիտ գտնուողներն ու պաշտօնապէս ելնէին ինչային ի փառս մշտնադրութեան իրենց փառաբերութիւնները յագեցնելու հոսանքն բռնուած:

Հիմա կ'իսկ եղաւ, չ'ընել ինքի սա մեր խնդիրը դաւիթները, յետին չար քան զառաջին չեղաւ, ինչ չ'անցանք, ոչինչ վնասը չ'առ աւելի մեծ է ու երբէք չ'կրնար դարձանալ, որովհետև կ'ընտրութեան նիւթական չէ ալ բարոյական...:

Դիւանագիտութիւնը ըսուածը ո՛չ օխալով ու ո՛չ ալ կազմուելով կ'ախալէ, որպէսզի սա մեր վարչութեան անհաւանգիլութիւնն ու անոնց Ս. Նախագահին համար ծախս առնէինք ու նուրիջէք ազգային րարար, ու քանի որ այս այսպէս է միշտ այս բարոյական անկուսակցական ակնաւորութեան պիտի ըլլանք որպէս օտոնն որ այդ տեսակ ժողովականներ պիտի բազմեցընենք Ազգային Վարչութեան աթոռներուն վրայ:

Ազգին արժանապատուութիւնը խաղաղ չէ, ազգային պատիւը ոտնակոխ ընելու արտօնուած չեն, այս շատ ուղիղ ճշմարտութիւնը մինչև որ յուսումնաբեր մը չ'ունեն իրենց սրտներուն խորը չեղտեղեն, պէտք չէ որ Ազգային ժողովը առաջին հանդիպողներու վարչութեան մէջ պաշտօն յանձնէ:

Սահմանադրութեան համեմատ նորոշող Պատրիարք մը մինչև որ իր երգումը չ'կատարէ եկեղեցւոյ խորանին վրայ, չ'ընտր պատրիարքական աթոռը նստիլ, որքան աւելի տրամաբանական պիտի ըլլար եթէ վարչութեան անհաւանգիլներն ալ եր-

գում մը ստորագրէին ու խոստանային Ազգին արժանապատուութեան ու պատիւին հետ չ'խաղալ ու չ'զօհել զայն իրենց անհաւանգ ճշմարիտ չ'հաշիւներուն...:

ԵՍ

ՄԱՐԳ ՄԵ ...

Հայ Տաղան՝ ՇԱՀ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Միջոցին մեջ ճեղքալատ,
Չայնոյ վրձիս, երկնային,
Ինչ հեղեղով կ'ոռնուար,
Ինչ երգներ կուշային...:

Հոգիս մեջ հիւսնդիսիս,
Շունչոյ չեցուց ծիրանի,
Երջանկութիւն մը ստիպիս,
Ուր սերս կ'այրէր պարմանի...:

Սակայն յանկարծ նետահար
Այնքան փակ ու անհետ
Թռչունի պէս ինկայ չ'ար...
Ու ձայնիդ նետ սիրակից
Մարդ մը կուշար զաղնապիս...:

ՁԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՇԱՀ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԵՍ

Վերջնապէս կիրակի երեկոյեան ունեցանք բազմ լսելու հայ թէնօրը:

Պ. Շահ - Մուրատեան բառին լայնա-նազոյն իմաստով վարպետ մըն է, արուեստին ներութիւններուն գիտակից և իր ձայնին, հրաշալի ձայնին տիրացած արուեստագէտ մը:

Երաժշտագէտ քննադատի մը յաւակ-նութիւնը չ'ունիմ, խոր մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, սակայն չեմ կրնար չ'առնանալ հայ արուեստագէտին ձայնին ներութիւնն ու ամեն ելնէլներու տեսք մարգուած ներդաշնակ արտայայտիչ շնորհները:

Պ. Շահ - Մուրատեան յայտագրին համեմատ և յայտագրէն դուրս երգած հատուածներուն մէջ ցոյց տուած արուեստին մէջ իր տիրական ձայնին ճկնութիւնը, յուզում, թափիւ, լաց, զարդիւթ, հըր-ճուանք, ուրախութիւն, հետզհետէ արտաբերուեցան այդ հնչուն առնիքնող ձայնէն իր երգած եղանակներով և հանգիստաւ հոծ ունիդիւնները հեղուտ, չնչատ, ալլայուն և յուզումնալից հետեւեցան անոր մէջ մի ելնէլներուն վերացած զաւարճումով մը:

«Տասը տարուան կեանքս երկարեցաւ» կըսէր համակրելի և շնորհալի տիկին մը որ Եւրոպայ իր ըրած յաճախակի ճամբորդութիւններով բազմաթիւ առիթներ ունեցած է ունիդիւր ըլլալու նշանաւոր երգիչներու, որով իր խօսքերու արժէքն աւելորդ հանաւատ լի լիզուին վրայ ունին իրենց մեծ նշանակութիւնը:

«Հայ ըլլալուս այսօր հզարտ կ'զգամ» կ'ըսէր ուրիշ կարեւոր անձնաւորութիւն մը, և այսպէս ըստ կարգի կ'երկարէր շարք հիացողներու որոնք Պ. Շահ - Մուրատեանի մէջ կ'առնէին կրկնակ յաւակութիւններ՝ մեծ արուեստագէտը և հայր և իրաւամբ Պ. Շահ - Մուրատեանով կիրալի օր. հայրութիւնէն էր կ'փառաւորուէր, և իր երախտագիտութիւնը կ'արտայայտէր որոտնդոտ ծախսարկութիւններուն մէջ և օտարներու ու բարձրատիճան ունիդիւրներու հոծ բազմութիւն մը իր «պարվո»ներով կ'զգուէր հայուն արժանապատուութեան զգացումը:

